

90 LET OD VYDÁNÍ PRVNÍHO ČÍSLA NAŠEHO ČASOPISU

Pitrová Š.¹, Řehák J.^{2,3}

¹Oční klinika JL s.r.o. Praha, Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT, Kladno

²Fakultní nemocnice Olomouc, Oční klinika

³Univerzita Palackého v Olomouci, Lékařská fakulta, Oční klinika

Dne 14. 5. 1933 bylo rozhodnutím valné hromady Československé oftalmologické společnosti, která vznikla 3. dubna 1926, postaveno uveřejňování sjezdových prací na nový základ [1]. Dosavadní forma sborníku (Oftalmologická společnost od svého založení vydávala každoročně Sborníky sjezdových prací až do roku 1932, celkem tedy 7 svazků) byla opuštěna a byl založen periodický časopis Československá oftalmologie. O této významné události je referováno v 1. čísle časopisu takto [2]:

Zpráva o VIII. valné hromadě Čs. Oftalmologické společnosti, konané dne 14. května 1933 v Praze

„Předseda Společnosti prof. Dr. R. Kadlický zahájil valnou hromadu uvítáním všech přítomných a přáním zdu dalšímu sjezdovému jednání.

Doc. Dr. Kurz podal zprávu jednatelemskou a přednesl pak návrh výboru Společnosti, aby Oftalmologický Sborník, který doposud

vycházel jednou ročně jako soubor všech prací přednesených na sjezdu, byl přeměněn na samostatný časopis, který by vycházel čtyřikrát ročně. Zvýšený náklad na časopis by se uhradil jako doposud z členských příspěvků a předplatného a dále z výtěžku inzerce. O návrhu se rozvinula obsáhlá diskuse, která přinesla řadu podnětů k finančnímu i administrativnímu zajištění časopisu. Pokud se týče obsahu časopisu, který má přinášeti jednak práce původní, jednak referáty z významných zahraničních oftalmologických časopisů, byla věnována pozornost zejména referátové části. Návrh výboru na vydávání samostatného časopisu byl pak valnou hromadou schválen s tím, že vedení další redakční práce se přenechává výboru Společnosti.“

Založení časopisu Československá oftalmologie v r. 1933 má pro oftalmologii velký historický význam, protože se tímto zařadil mezi nejstarší odborné časopisy vydávané Českou lékařskou společností, jak ukazuje Tabulka 1.

Časopis ČLS JEP	Rok prvního vydání
Časopis lékařů českých	1862
Česká stomatologie/Praktické zubní lékařství	1900
Česko-slovenská dermatologie	1920
Praktický lékař	1921
Česká a slovenská oftalmologie	1933
Česká gynekologie	1936
Rozhledy v chirurgii	1937
Česká radiologie	1938
Česká a slovenská psychiatrie	1938
Vnitřní lékařství	1946
Česko-slovenská pediatrie	1946
Gastroenterologie a hepatologie	1947
Pracovní lékařství	1949
Česká a slovenská farmacie	1952
Otorinolaryngologie a foniatrie	1952
Česko-slovenská patologie a Soudní lékařství	1956
Epidemiologie, mikrobiologie, imunologie	1956

Časopis ČLS JEP	Rok prvního vydání
Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie	1956
Acta chirurgiae plasticae	1959
Lékař a technika	1970
Klinická onkologie	1988
Anesteziologie a intenzivní medicína	1990
Česká revmatologie	(částečně 1921) 1993
Klinická biochemie a metabolismus	1993
Rehabilitace a fyzikální lékařství	(částečně 1921) 1994
Transfuze a hematologie dnes	1994
Česko-slovenská neonatologie	1995
Revizní a posudkové lékařství	1997
Česká urologie	1997
Practicus	2002
Geriatric a gerontologie	2003
Nukleární medicína	2012
Svět praktické medicíny	2019

Tabulka 1. Rok prvního vydání časopisů České lékařské společnosti

(tabulka byla vypracována Mgr. Silvií Hájkovou, vedoucí nakladatelského a tiskového oddělení ČLS JEP)

Obrázek 1. První číslo časopisu Československá oftalmologie vydávali a řídili tito významní oftalmologové: (A) Prof. Roman Kadlický [5], (B) Prof. Bohuslav Slavík [6] a (C) Prof. Antonín Gala [7], redaktorem byl (D) Doc. Jaromír Kurz [8]

Časopis vycházel jako čtvrtletník každý druhý rok, tj. vyšel v roce 1933, 1935 a 1937, byl průběžně číslován. V předmluvě prvního čísla časopisu redakce uvádí [3]:

„Program, který si redakce tohoto nového časopisu učinila pro prvý ročník, jest skromný; není dosud vlastních zkušeností, není u nás vhodného vzoru a tak nutno býti opatrným, aby v nynější tíživé hospodářské situaci podnik začatý s láskou a idealismem, neztroskotal pro finanční nesnáze. Vznáší proto redakce na své milé čtenáře snažnou prosbu, aby byli ve svém úsudku shovívaví a aby zvláště v prvé době přimhouřili laskavě oči nad možnými chybami a nedostatky rodícího se časopisu. Zvolený název „Československá Ophthalmologie“ napovídá, že časopis má býti orgánem všech českých a slovenských oftalmologů; uskuteční-li se tato naděje a bude-li spolupráce všech zajištěna, pak pevně doufáme, že vzroste naše „Československá Ophthalmologie“ v krátké době v časopis, který bude naší chloubou.“

Přednostové tehdejších tří očních klinik: R. Kadlický (Praha), B. Slavík (Brno) a A. Gala (Bratislava) byli pověřeni vydáváním a řízením časopisu, jehož redaktorem byl J. Kurz, Obrázek 1 [4–7]).

Jak lze z Obrázku 2 zjistit, obsah prvního čísla byl velmi pestrý. Na doporučení valné hromady Čs. Oftalmologické společnosti (viz výše), byly publikovány články původní, zprávy sjezdové, referáty, společenská rubrika a různé drobné zprávy.

VYBRANÉ ČLÁNKY PŮVODNÍ Z 1. ČÍSLA ČASOPISU:

Mezi původními články se můžeme seznámit se zajímavými postupy v léčbě i chirurgii. Tak např. **z očního oddělení Městské veřejné nemocnice v Moravské Ostravě** je publikována **práce E. Štátníka** [8], jejíž nejzajímavější části citujeme:

Solaesthinové obluzení ve velké oční chirurgii obzvláště u extrakcí katarakt

Primář: Dr. Emanuel Štátník.

„Jistota operativního zákroku se strany pacienta spočívá nejen na docílení úplné bezbolestivosti, ale také na psychickém klidu.“

„Výhodou je, že operatér může si obluzení prováděti a regulovati sám. Ošetřovatelka nakape jen žádané množství z odměrné lahvičky na kousek mulu, tím, abych tak řekl, narkotisér odpadá, mul přiložíme přes roušku pod nos pacienta, takže svými nepatrnými rozměry nám nijak nekomplikuje přístup k operačnímu poli, jak tomu bývá u masek nebo silně navrstveného mulu při použití kelénu.“

Při zakládání uzduvého stehu nejlépe se přesvědčíme, zda dávka k obluzení je dostatečná, není-li, lze ji mírně zesílit. Solaesthinové obluzení trvá nestejnoměrně, záleží na dávce a vnímavosti pacienta, jeho trvání však umožní i méně zručnému operatérovi extrakci v klidu dokončiti.

Nejdůležitější bych poznamenal na konec, že totiž pacienti probírají se ze solaesthinového obluzení bez všelikých nepříjemných pocitů, hlavně nedostavuje se nausea nebo vrhnutí, jak tomu často bývá po morfu a jeho derivátech, různých analgetických per os nebo subkutánně podaných a etherovém nebo chlorethylovém opojení.“

Léčení zrakového nervu jsou v prvním čísle věnována 4 odborná sdělení, ze kterých se dozvídáme o použití atropinu, zlata, manganu a síry. **Z oční kliniky Univerzity Komenského v Bratislavě** (přednosta prof. Dr. A. Gala) **byla S. Šimkem** publikována práce [9], jejíž nejzajímavější části citujeme:

Liečenie atrofie nervu zrakového s atropinom

Dr. S. Šimko, klín. asistent.

„Hladíme-li na path. anatomický proces pri atrofii nervu optického, musíme sa chovať voči takým vychvalovaniam veľmi skepticky. Vieme, že pri atrofii nervu optického nahradia sa rozpadlé nervové vlákna glióznymi vláknami, teda ide v tomto prípade o irreparabilný proces. Baillard uvádza, že zmeny nastalé v retine sú už po niekoľkých hodinách po väčšej lesii neschopné restitúcie.“

Paralytický účinok atropinu na malé arterie a kapillary je farmakologicky a klinicky uznaný. A práve atropinom vy-

ČLÁNKY PŮVODNÍ.

	Str.
Slavík, B.: Guist-Lindnerova operace odchlípení sítnice	3
Dérer, J.: Skúsenosti s Guistovou operáciou	12
Knobloch, R.: Příspěvek k diagnostice trhlin sítnicových fluoresceinem	20
Vejdovský, V.: Retrobulbární zánět zrakového nervu s následným tuberkulozním zánětem sítnice a cévnatky, řasinkového tělíska a duhovky	28
Vašek, E.: Terčový zánět vidmého čívu u Heineovy-Medinovy choroby	30
Mazal V.: Aetiologie zánětu zrakového nervu se zvláštním zřetelem ke kornatění tepen	32
Franta, J. a Gosman, B.: Polarografické určení cystinu v čočce	39
Hrankovičová L.: Cysteinová reakcia čočky	47
Šťastník, E.: Solaesthinové obluzení ve velké oční chirurgii obzvláště u extrakcí katarakt	52
Kadlický, R.: Operativní léčení odchlípení sítnice	61
Kurz, J.: Dva histologicky vyšetřované případy po Goninově operaci	66
Hulla F. a Mašek. Kapillaroskopická vyšetření u odchlípení sítnice	72
Franta, J.: Prostup fluoresceinu do přední komory u oka normálního a patologického	76
Pexiederová, R.: Vitalní barvení sítnice trypanovou modří u králíka	87
Wostrý, M.: Aetiologie centrálních retinitid	96
Wagner, R.: Otázka tuberkulosní aetiologie a zkušenosti s tuberkulinovou léčbou retrobulbárních zánětů zrakového nervu	103
Šabata: Případ migrény s atrofií čívu zrakového a druhý s ofthalmoskopicky patrnou alterací arterie centralis retinae	107
Šimko, S.: Liečenie atrofie nervu zrakového s atropinom	112
Šťastník, E.: Léčení atrofií optiku zlatem	114
Reimová, M.: Léčení atrofií a zánětů zrakového nervu sírou	116
Kredbová, P.: Léčení atrofií papill n. zrakového manganem	121
Gala, A.: Primární karcinom slzného vaku	135
Pajťáš, J.: Haemangioendothelioma intravasculare sive simplex víček pravého oka a ich okolia u novorodeného	139
Šabata a Gregler: Maligní melanom jahůdky slzní	145
Mazal, V.: Ca corneae	147
Knobloch, R.: Případ spinocellulárního sarkomu, vycházející z obalu nervu zrakového rostoucího extraduralně	149
Kahoun, S.: Metastasa gliomu do atrofického oka?	153
Wostrý M.: Lymfangiectatické cysty u essentialního svrštění spojivek	157
Vašek, E.: Hluboký zánět rohovkový a gumma krajiny slzovodné nezvyklého pořadu časového	162
Franta J. a Gosman B.: Polarografický obraz bílkovin v nitroočních tekutinách	175
Málek, I. a Reimová, M.: Kultivace tuberkulosních bacilů u očních chorob podle Löwensteinovy metody	184
Mazal, V.: Případ hereditárních anomálií očních komplikovaný jednostrannou akutní hypotonií	185
Sitzimkopfová, H.: Cholesterinové krystaly v prednej komore	191
Štěpka, J.: Jednostranná pigmentosní degenerace sítnice	195
Klauber, E.: Spojivkový lalok při operaci šedého zákalu	200
Klauber, E.: Léčba nitroočních chorob glukosou a Na-thiosulfatem	204
Šprindrich, J.: Příspěvek k léčbě roentgenové některých chorob pomocných orgánů očních a okolí	208
Šprindrich, J. a Wagner, R.: Roentgenová léčba chronických blefaritid	212

ZPRÁVY SJEZDOVÉ.

XIV. Internacionální oftalmologický kongres v Madridě (Kadlický)	55
Zpráva o VIII. valné hromadě Čsl. Oftalmologické společnosti (Jf.)	56
IV. sjezd Svazu slovanských lékařů a XIV. sjezd lékařů a přírodopisců polských v Poznani. (Kadlický)	130
Referáty	124, 165, 214
Zprávy	57, 161, 171, 225

Obrázek 2. Obsah prvního čísla časopisu

volanou hyperämiou, a s tým spojenou lepšou výživou nervu zrakového, vysvetľuje sa restitúcia nervu.“

„Naše pokusy potvrdia túto thesu o nemožnosti restitúcie nervu optického. V našich pokusoch išlo o 14 prípadov. Z týchto bolo 8 prípadov tabickej atrofie, 4 prípady alrofie po papillitide, u ostatných išlo o atrophiu simplex. U 5 prípadov bol visus na začiatku liečenia lepší, než 6/60, u 6 prípadov bol visus počítanie prstov na 5 m, v 2 prípadoch bol zachovaný len svetlocit, v jednom prípade bol visus 0. Perimeter bol vo všetkých prípadoch viacmenej zúžený. Aplikovali sme atropin retrobulbárne dľa metódy Springovičovej. Po anästhesii vaku spojivkového injikovali striedave laterálne a mediálne 0,5–1,0 ccm 1% atropini sulf. 2–3 krát týždenne. Okrem toho sme nepodávali atropinu ani per os, ani parenterálne. Pacienti snášali tieto injekcie veľmi dobre, len v niektorých prípadoch sa sťažovali na suchosť v ústach, čo sa týka počtu injekcií dávali sme obyčajne 20 injekcií, v niektorých prípadoch až 30. Behom liečenia bol visus a perimeter niekoľkokrát presne kontrolovaný. Výsledok bol ten, že nielen že sme v žiadnom prípade nedosiahli vyliečenia alebo zlepšenia, ale ani sme nepozorovali, že by bol pokračoval proces v svojej progressivnosti pomalejším tempom, ako pri do teraz obvyklej liečbe.“

„Na základe našich skúsenosti tedy nemôžeme sa pripojiť k autorom, ktorí referujú o priaznivých výsledkoch a považujeme atropin za liek indifferentný v terapii atrofie nervu zrakového. Boly-li by výsledky skutočne tak skvelé, ako to niektorí autori uvádzajú, iste by už táto metóda bola prevádzaná v celom oftalmologickom svete ako všeobecne uznaná liečba atrofie nervu zrakového.“

Primár E. Šťastník z očního oddělení Městské veřejné nemocnice v prvom čísle nášeho časopisu sděluje své poznatky s léčbou atrofie zrakového nervu zlatem [10]. Nejzajímavější části této práce citujeme:

Léčení atrofí optiku zlatem

Primář Dr. Emanuel Šťastník.

„Léčení atrofí čívu zrakového zůstává dodnes černou kapitolou oftalmologie. Dosavadní léčebné prostředky více-méně selhaly a to z prostého důvodu, poněvadž neměli jsme dosud léku, který by jakkoliv podávaný, zasáhl onemocnělou tkáň.“

Víme, že doposud známá antiluetika nemají valného účinku na metaluetické změny na očích. Proteinová terapie, léčba malarií, pyrifer nepřinesly rovněž žádoucího úspěchu, poněvadž po nich nastává intenzivní rozpad poškozené tkáň.

U atrofí čívu zrakového jde o degenerativní proces a tu nutno terapeuticky postupovati opačně, mírnou léčbou zachrániti to, co se ještě zachrániti dá.

Dalším požadavkem jest, aby lék, jenž účinně má působiti na onemocnělý nerv, dostal se na místo určení. A tu je známo, že jen velmi málo sloučenin proniká bariérou meningeální. Jediné sloučeniny o malé molekulární váze, jednomocné prvky, sloučeniny amoniové a aminové pronikají až do mozkomíchových prostor a uplatňují se na místě samém.

(Na př. hexamethylentetramin, močovina.) Tuto vlastnost nemají antiluetika, arsen nevyjímaje.

Tudíž od léku, který účinně má působiti na atrofický pochod čívu zrakového, požadujeme dvě vlastnosti:

1. aby určitou aplikací dostal se na místo určení,
2. aby svým léčebným účinem nepůsobil intenzivní rozpad tkáň.

Z těchto důvodů rozhodnul jsem se zavést do terapie atrofí optiků zlato v thiosulfatovém komplexu.“

„Závěrů zatím nečiním, poněvadž pozorovací doba nejdelší 9 měsíců je příliš krátká a materiál vzhledem k důležitosti této choroby je nepatrný.“

Dovolil jsem si však přednésti první mé zkušenosti s touto novou terapií atrofí optiku, poněvadž zdá se býti velmi slibná, hlavně však abych získal spolupracovníky, kteří by byli se mnou ochotni tuto mou novou metodu, na větším materiálu zpracovati. Uvítám srdečně každého, kdo přiloží ruce k dílu, přinese trpícím více světla.“

Z oční kliniky Karlovy University v Praze byla publikována práce **M. Reimové** o léčení atrofí a zánětů zrakového nervu sírou [11]. Nejzajímavější části této práce citujeme:

Léčení atrofí a zánětů zrakového nervu sírou

Dr. Milada Reimová.

„Therapeutický účinek síry připisuje se v prvé řadě pochodům biochemickým, které se při výměně látkové odehrávají v léčeném organismu. Působení síry v těle záleží v tom, že tato může být i akceptorem kyslíku (síra redukuje) i akceptorem vodíku (síra oxyduje). Tato vlastnost síry jest podmíněna přítomností sulfhydrylové (SH) skupiny, která umožňuje snadnou vazbou kyslíku přeměnu redukované formy v oxydovanou (lépe dehydrovanou) formu, nebo vzniká vazbou vodíku pochod opačný. (Podle Mayera-Bische vzniká snad v místech injekce vazba síry s bílkovinnými látkami; pravděpodobně vzniknou tím komplexy bílkovin, obsahující sulfhydrylovou SH skupinu, která umožňuje snadnou oxydoredukci.“

Nejznámější, síru obsahující sloučeniny bílkovin v těle jsou cystin, cystein (dehydrovaná forma cystinu) a derivát cystinu neb cysteinu, tripeptid glutathion, v nichž je skupina SH – přes polysulfidy, které se při aplikaci síry v těle tvoří, z nich pak vypadne síra, působící oxydaci na biochemismus.“

„Při léčení sírou se mimo to odehrávají v organismu podobné změny jako při proteinoterapii, která vyvolává značné zvýšení teploty, leukocytosu a zmnožené vylučování dusíku. Při téže jest nejnápadnějším zjevem značné zvýšení teploty, které někteří pokládají za následek zvýšeného rozpadu bílkovin, jejichž produkty dráždí thermoregulační centrum.“

„Ze 7 zánětů zrakového nervu se vyléčily dva ad integrum, 4 se značně zlepšily, jeden zůstal nezměněn. Rovněž u atrofie optiku po městnavé papille a u haemoragií sítnicových s atrofickou papillou jsme dosáhli značného zlepšení (všechny tyto případy byly nejprve léčeny mléčnými injekcemi, ale zlepšení bylo poměrně malé).“

I když se nám nepodařilo atrofie optiku injekcemi síry nápadně zlepšit, má přece jen toto léčení své oprávnění vzhle-

dem k možnosti částečného zlepšení nebo zastavení neb zpomalení procesu očního a vzhledem k celkovému zlepšení neurologického nálezu u tabické atrofie.

U zánětů nervu zrakového jest síra rozhodně účinnější než běžná proteionotherapie (snad následkem kombinace biologického účinku s účinkem chemickým, jak udává Pfalz) a dává nám možnost delší dobu lék aplikovati, ev. po určité pause léčení opakovati bez nebezpečí anafylaxe.“

V chirurgii katarakty dominoval spojivkový lalok, který poskytuje maximální bezpečnost, jak uvádí **práce E. Klaubera z Českých Budějovic** [12], jejíž zajímavé části citujeme:

Spojivkový lalok při operaci šedého zákalu

Dr. E. Klauber

„Většina očních operátorů nyní považuje spojivkový lalok, obvykle utvořený při výřezu Graefovým nožičkem, za výhodný pro rychlé uzavření extrakční rány v limbu a její ochranu před infekcí. Tento náhled se teprve pomalu během několika desetiletí prosadil.“

„Spojivkový lalok v první řadě kryje extrakční ránu mechanicky takřka jako náplast – neboť slepí se velmi rychle s episklerou a tvoří mechanickou ochranu před puknutím rány a před výhřezem duhovky a sklivce, před vyvrácením rohovkového laloku, před pronikáním epithelu do přední komory. Rychlejší normalisací nitroočního tlaku snad též před expulzivním krvácením. Pacient není nucen dodržovati naprostý klid po operaci, což je zvláště pro staré lidi cenné.“

„Nedostatečné obranné i regenerační činitele rohovky má nahraditi vaskularisovaná spojivka, kryjící extrakční ránu. Aby spojivkový lalok co nejvíce vyhověl tomuto úkolu, má vyplniti následující podmínky:

A. Krevní oběh v laloku nesmí býti ani přechodně přerušen, ani příliš zmenšen, neboť jinak aspoň v první kritické době jednoho až tří dnů po extrakci, než se vytvoří dostatečná nová cirkulace z episklery a ostatní spojivky, anaemický lalok má nedostatečnou hodnotu, jest dokonce zpočátku odkázán výživou na rohovku, na které visí.

B. Lalok má býti stejnoměrně a dostatečně široký, též nad oběma konci extrakční rány, by tato byla ve všech částech stejně chráněna.

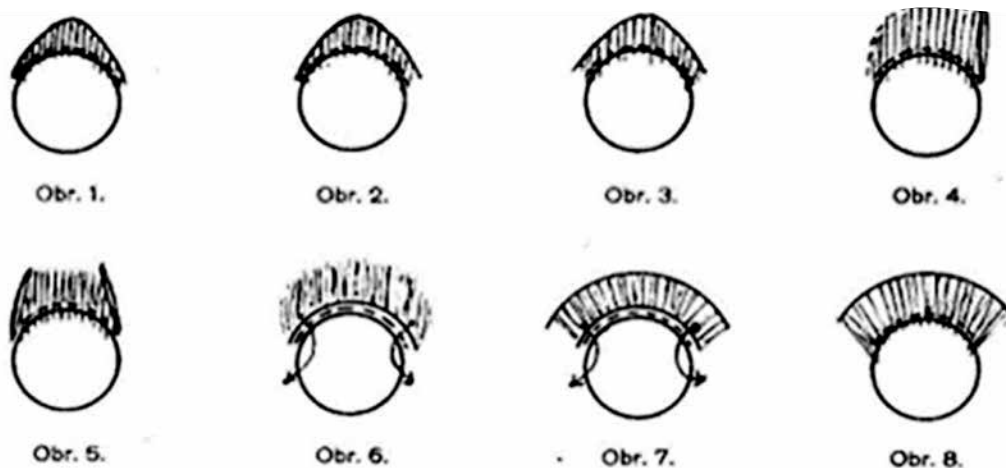
C. Spojivkový lalok má zůstat v nepřerušném spojení s příslušnou částí rohovky, má býti „kornea-adherentní.“ Je-li toto normální spojení přerušeno, zase v kritické první době, než se nové spojení vytvoří, choulostivý rohovkový okraj rány postrádá výživy ze spojivkových cév a jest spojivkou nanejvýše mechanicky krytý.

Prohlédněme si z tohoto stanoviska na Obrázku 3 některé typy spojivkového krytí extrakční rány (viz náčrty!).“

Souhrn

„Má-li spojivkový lalok poskytovat extrakční ráně dostatečnou ochranu před mechanickými i infekčními komplikacemi, musí dostáti následujícím podmínkám: A. Krevní oběh v laloku nesmí býti ani přechodně přerušen. B. Lalok má býti stejnoměrný i dostatečně široký. C. Má zůstat v nepřerušném spojení s rohovkovým okrajem extrakční rány. Těmto podmínkám vyhovuje kornea-adherentní spoj. lalok, před otevřením přední komory praeparovaný nůžkami podobně, jak se to děje před Elliotovou trepanací, který na obou stranách zůstane v širokém spojení s ostatní spojivkou. Obvyklý při výřezu Graefovým nožem vytvořený laloček jest na obou stranách příliš úzký, má proto z počátku nedostatečný krevní oběh a též mechanicky kouty extrakční rány nedostatečně kryje.

Rozličné jiné metody tvoření laloku spoj. buď nevyhovují aspoň jedné z nahoře uvedených podmínek anebo jsou příliš komplikované.“

Obrázek 3. Náčrty některých typů spojivkového krytí extrakční rány:

1. Obvyklý spoj. lalok vytvořený výřezem Graefovým nožičkem
4. C z e r m a k o v a metoda „subkonjunktivální extrakce se spojivkovou torbou“
6. Pflügerova „spojivková zástěra“
7. K u h n t ů v pruhovitý lalok s dvojitou stopkou

Ojediněle jsou v tomto čísle uveřejněny **zajímavosti ze zahraničních časopisů**. Příkladem je **upozornění Reimové** na zlepšenou anestezii při operaci chalazie. Krátký text je uveřejněn celý tak, jak byl publikován v 1. čísle [13]:

Fuchs: Zlepšená anesthesie k operaci chalazie (Kl- Mbl. f. Aug. 92, 190, 1934). 1/2 cmm 4% novokainu se vstříkne v místě chalazie pod přechodní řasu spojivkovou, proti okraji tarasu, po 4 až 5 minutách je místo anesthesováno. Doporučuje opatřit proštěpec na chalazie na okrajích malými zoubky, takže lze operovati zcela pohodlně i bez asistence.

VYBRANÉ ZPRÁVY A REFERÁTY Z 1. ČÍSLA ČASOPISU

V prvním čísle časopisu nacházíme zprávy Československého ústředí péče o slepé, celý text uvádíme tak, jak byl uveřejněn v 1. čísle [14]:

„Slepecký kompas byl sestaven v Německu a doporučuje se se nevidomým jako výhodná orientační pomůcka. Prodává se za RM 6.60 (asi 53 Kč). Event. zájemcům je Čs. ústřední péče o slepé ochotna přístroj obstarat. (Zprávy čl. ústřed. péče o slepé v Praze 1933/16.)

Přehled časopisů slepeckých a slepectví se týkajících. V celém světě vychází celkem 206 časopisů slepeckým písmem, a to písmem Moonovým 7 (1 v Americe, 6 v Anglii), Newyorským bodovým písmem 8 (v Americe), ostatních 191 brailly. Z nich podle jazyka jsou počtem na prvním místě anglické 73 (2 v Austrálii, 28 v Anglii, 43 v Americe); německých je 39 (z nich 2 vycházejí v Rakousku a 1 ve Švýcarsku); francouzských 17 (v Belgii 2, ve Švýcarsku 3, ve Francii 12); japonských 13, českých a slovenských 6, dánských 5, španělských 5 (z nich 1 v Argentině); po 4 je italských, maďarských, švédských a esperantských (vychází po 1 v Československu, Maďarsku, Německu a Švédsku); po 3 je čínských, nizozemských a vlámských, po 2 finských a norských, po 1 jugoslávském, polském, rumunským a ruském. Černo tiskem vychází časopisů slepectví se týkajících celkem 77, a to 25 anglických, 14 německých, 7 francouzských, po 5 české a maďarské, 4 španělské, 3 švédské, po 2 finské, italské, polské a ruské, po 1 bulharským, dánským, jugoslávským, nizozemským, norským a rumunským. (Zprávy čl. ústřední péče o slepé v Praze 1933/16.)

Touha nevidomých po jízdě na kole dochází v Německu svého splnění, neboť W. Wenzel v Lipsku spojil dva bicykly vedle sebe příčkami. Jedno kolo je pro vidomého, jehož řídítka vedou jízdu přenosem na obě přední kola, kdežto řídítka druhého kola, určeného pro slepce, jsou nehybná, aby nemohl při jízdě v řízení překážet. Ti nevidomí, kteří tuto jízdu zkusili, byli velmi uspokojeni; proto se rozhodla Německá ústředna pro slepecké pomůcky v Drážďanech dát toto dvojité kolo do obchodu a doporučuje jeho užívání. (Zprávy čl. ústřed. péče o slepé v Praze 1933/19.)

Z referátu Záhoře o **globální metodě čtení**, z něhož uvádíme ukázky, čtenáři určitě neujde skutečnost, že to

oftalmologové neměli ani v této době jednoduché s odborným stanoviskem [15].

„Globální metoda čtení, také zvaná metodou celků, spočívá (stručně řečeno); v tom, že se dítě nezabývá učením hlásek, nýbrž učí se poznávat hned celá slova jichž grafický obraz si musí vštípit v paměť beze znalosti prvků – písmen. Tato metoda vyrostla z obtíží výslovnosti a čtení úplné nepravidelného jazyka anglického a užívá se jí poměrně nejvíce ve školách amerických. Tam ji poznali někteří naši také reformátoři, kteří toužili po slávě. A jejich snaha se zdařila při příznivé jim konstelaci poměrů, že nařízením měst. škol. výboru pražského bylo školním rokem 1933/34 zavedeno vyučování čtení i psaní metodou globální povinně v prvních třídách v š ech obecných škol pražských. Tento krok vzbudil téměř všeobecný odpor u učitelstva, neboť jednak oddekretováním metody jedné bylo náhle porušeno dávné jejich právo svobodné volby vyučovací metody, uhájené i v dobách školského útisku, jednak nová metoda je pro fonetický jazyk český docela nevhodná a vyžaduje hlavně na žáku, ale i na učiteli mnohem více práce i času než metody dosavadní, zatím co výsledky dosahované jsou mnohem chudší. Protože zastánci metody, z nichž na prvním místě třeba jmenovat jejího propagátora Dr. Václava Příhodu, docenta pedagogiky na universitě Karlově, chtěli za každou cenu udržet to, co vlivem politiky prosadili, rozpoutal se ve školské veřejnosti pražské urputný boj. Odpor učitelstva měl být zkrocen prostředky mocenskými; tento postup však zmobilisoval proti globální metodě nejen přední naše odborníky z oboru pedagogiky, jazykozpytu, psychologie (prof. Kubálek, Weingart, doc. Uher atd.), ale přiměl k zásahu i kruhy medicínské. Stalo se tak jednak poradami městských školních lékařů pražských pod vedením vrch. fysika Dr. L. P. Procházky, jež skončily posudkem nové metody, jednak samostatnými přednáškami na velkých schůzích učitelských, a to prof. M. Seemanna s hlediska foniatrického, doc. V. Kredby s hygienického a Dr. Záhoře s hlediska očního.

Oční námítky zastavily se hned při odůvodnění vzniku globální metody. Podle návodu k vyučování tímto způsobem (Korejs & Novák: Elementární čtení a psaní metodou celků) vychází metoda především „ze základního poznatku, že čtenář čte celá slova a celé části věty, tedy určité celky, nikoli hlásky a slabiky; že pohyb očí při čtení není plynulý od písmene k písmeni, nýbrž přerušovaný; že činnost oka při čtení lze dělit na pohyb oka s určitého bodu na řádku k jinému bodu a na zastávku oka“ a dále že „rozpoznávacím znakem je délka slov (rozměr horizontální) a výška písmen a diakritická znaménka (rozměr vertikální)“ a nikoli jednotlivá písmena.“

„Tedy: pohyb očí při čtení nemůže být plynulý, nýbrž musí být přerušovaný; a oko se nemusí zastavovat u každého písmene, když na jednu zastávku pozná celou skupinu písmen; ale v rozsahu takových 8–10° vidí jasně a zřetelně každé jednotlivé písmeno, a ke čtení mu pomůže jenom jejich znalost. Je tudíž výklad mechanismu čtení, jež si vzala globální metoda za základ, aby se vyhnula učením hlásek, s očního stanoviska úplně pochybený.“

Zpráva o vydání **zajímavé publikace** nás zaujala, proto ji uvádíme v plném znění [16]:

Pedopathologický slovníček, nákladem spolku pro slabomyslné v Praze (1933, cena 16 Kč), vydal insp. Josef Zeman.

V předmluvě tohoto slovníčku se dočítáme, že chyběla dosud pomůcka, která by laikům tlumočila množství cizích slov, lékařských pojmů a termínů, jichž stále přibývá. Jest pravda, že se dnes těžko obejde bez určité znalosti některých lékařských výrazů např. učitel speciálních škol nebo sociální pracovník. Až dotud bychom vše podepsali, probíráme-li se však slovníkem, ztrácíme k němu důvěru a těžko jej budeme doporučovati těm, jimž byl jaksí dedikován. Nepřihlížíme-li již k množství tiskových nedopatření, která mění mnohde úplně smysl slov (na př. tyfus exanternický), jest tam řada těžkých bludů, které se nemají vyskytnouti v téměř poloúřední publikaci. Jen namátkou některé ukázky: erosiones = růže, nemoc infekční; folikule = vřidky na horním víčku při trachomu; blenorhoea neonatorum, léčí se crédeováním, t. j. vstříknutím roztoku dusičnanu draselnatého do očí; tremor = třaslavé písmo; prostitute = nemrav žen, propůjčujících své tělo muži za peníze, atd.

VYBRANÉ ZPRÁVY Z REDAKČNÍ RADY ČASOPISU, VALNÉ HROMADY ČESKOSLOVENSKÉ OFTALMOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI A Z JEJÍHO VÝBORU:

Zpráva o VIII. valné hromadě Čs. Oftalmologické společnosti. konané dno 14. května 1933 v Praze. Předseda Společnosti prof. Dr. R. Kadlický zahájil valnou hromadu uvítáním všech přítomných a přáním zdaru dalšímu sjezdovému jednání. Po úvodní zprávě jednatele přednesené Kurzem, která se týkala založení časopisu (viz první strana tohoto článku), pokračovala valná hromada následujícími sděleními:

Dr. Moravec přednesl zprávu pokladní, Dr. Zika jako revisor navrhnul absolutorium, které bylo valnou hromadou schváleno. V souvislosti s pokladní zprávou bylo dále uvažováno o finančním zajištění časopisu, byl podán návrh, aby odběr časopisu byl pro členy povinný (Dr. Caesar) a dále návrh, aby členské příspěvky byly zvýšeny o maximálně 50 Kč ročně (doc. Dr. Jirman). Po delší debatě bylo valnou hromadou schváleno, aby roční členský příspěvek byl zvýšen o 60 Kč.

V dalším průběhu bylo jednáno o otázce sazebníku, týkajícího se zejména odborných a operativních zákroků, který by sloužil jako základ pro jednání s nemocenskými pojišťovnami. Touto otázkou se již zabývala minulá valná hromada a byla tehdy zvolena zvláštní komise, která byla pověřena vypracováním návrhů pro sazebník. Dr. Š t a s t n í k přednesl návrh této komise, přičemž doporučoval, aby jako základ sazebníku byl použit tzv. b o d o v ý s y s t é m. V obsáhlejší debatě bylo jednáno o dosavadních zkušenostech s tímto systémem a valnou hromadou bylo konečně schváleno, aby bodový systém byl přijmut jako základ sazebníku.

Dr. Záhoř podává návrh, aby byly nemocenské pojišťovny vyzvány poukazovat ty zásadně nemocné, kteří ohlásí oční chorobu, k očním specialistům pojišťoven. Po delší debatě bylo usneseno, aby Dr. Záhoř vypracoval svůj návrh ve formě výzvy, která bude uveřejněna v tisku.

Text rezoluce pro nemoc. pojišťovny

Příslušným činitelům (pojišťovacím svazům a jejich tiskovým orgánům, jakož i ústřední sociální pojišťovně) byl zaslán text rezoluce navržené a vypracované Dr. Záhořem ve smyslu usnesení naší valné hromady. Rezoluce zní: „Uchování dobrého zraku patří k základním podmínkám pracovní výkonnosti a je proto velmi důležité pro každého již se stánoviska hospodářského a sociálního. Je však klamem domnívati se, že každé pociťování oslabení zraku se dá odstraniti skly, neboť se za tím mohou tajit i vážné, často nebezpečné oční choroby jiné, což se dá poznat jen řádným odborným vyšetřením. Nelze tedy při oslabení zraku jít prostě k optikovi (na venkově i pouhému hodináři); má-li být záruka správné pomoci, je nezbytno nejen aby skla byla určena očním lékařem, ale aby jím byl současně vyšetřen jak přední oddíl oka, tak i oční pozadí. Toho by si měly být vědomy zvláště nemocenské pojišťovny, které mají odpovědnost za zdraví svěřených jím pojištěnců. Šetřením na včasném dobrém vyšetření vznikají později škody veliké, často nenahraditelné.“

Dr. Zuckermannová doporučovala změny v jednání pracovních schůzí výročního sjezdu. Navrhovala, aby pro hlavní sjezdové téma byli předem určení 1–2 referenti a aby zkrácením přednášených prací byla umožněna delší doba k debatám. Valnou hromadou bylo s c h v á l e n o, aby jak celkový rozsah přednášených prací, tak i části prací, uvádějící literaturu, byly pokud možno zkráceny. Prof. Dr. Kadlický v závěrečném proslovu zdůraznil význam jednání této valné hromady, která schválila vydávání samostatného Časopisu a připravila tak předpoklady k dalšímu rozvoji činnosti Čs. Oftalmologické společnosti.

Obrázek 4. Prof. Jan Deyl

Výborová schůze Čsl. Ophthalmologické Společnosti konala se dne 22. prosince 1933 v posluchárně české oční kliniky v Praze za přítomnosti prof. Dr. Kadlického, prof. Dr. Slavíka, doc. Dr. Kurze, Dr. Záhoře, Dr. Kredbové a Dr. Franty, schůzi řídil předseda Společnosti prof. Dr. Kadlický. Datum příštího sjezdu bylo stanoveno na dny 12. a 13. května 1934. Bylo jednáno o sjezdu v r. 1935 v souvislosti s chystaným VII. sjezdem čs. přírodopytčů a lékařů v r. 1935 po příp. v r. 1936 v Brně, v zásadě bylo rozhodnuto, že sjezd Čsl. Ophthalmologické Společnosti bude konán v Brně téhož roku, kdy bude VII. sjezd čs. přírodopytčů a lékařů. Volba předsedy Společnosti byla odložena na výborovou schůzi před květnovým sjezdem. Bylo jednáno o volbě čestných členů Společnosti, v úvahu přichází řada okulistů ze slovanských států, příslušné návrhy budou podány na výborové schůzi a valné hromadě Společnosti v květnu.

Redakce polské „Kliniky Oczne“ žádala o zasilání českých prací, které by spolu s příspěvky z ostatních slovanských států byly vydávány jako příloha „Kliniky Oczne“ ve formě „Acta Ophthalmologica slavica“ za předpokladu, že by se z Československa a ostatních slovanských států odbíral větší počet exemplářů „Kliniky Oczne“. Rylo usneseno odpovědět, že tento návrh bude doporučen sjezdu Společnosti a že přesný počet odběratelů „Kliniky Oczne“ z Československa bude možno sdělit až po sjezdu.

Zpráva redakční. Prvé číslo Čsl. Ophthalmologie nebylo možno vydati dříve pro vážné obtíže. Druhé číslo vyjde počátkem prosince. Autoři dostávají ke korektuře dva sloupkové otisky svých prací, jeden ať si ponechají, druhý opravený ať ihned vrátí. V korekturách smějí autoři opravovat jen věcná a tisková nedopatření; z technických důvodů však

nelze vsazovat nové řádky a odstavce. Takové opravy se mohou přijmouti jen zcela výjimečně a z vážných důvodů, bezpodmínečně se však započítávají na náklad autorů.

SPOLEČENSKÁ RUBRIKA V 1. ČÍSLE ČASOPISU:

V prvním čísle nacházíme sdělení: **Vzpomínka na významnou osobnost československé oftalmologie**, v němž byl vzdán hold významnému a vizionářskému oftalmologovi Prof. J. Deylovi (Obrázek 4). Prof. Jan Deyl (1855–1924), tehdejší představitel československé oftalmologie, připravoval založení Československé oftalmologické společnosti, ale jeho smrt 16. února 1924 mu zabránila tuto myšlenku uskutečnit. Deyl vycházel z ideje: „Seskupit československé oční lékaře ve vědecký a stavovský spolek, který by pečoval tiskem a slovem o rozvoj oftalmologie v naší vlasti“ [17].

J. Kurz v prvním čísle časopisu vzdává hold tomuto oftalmologovi následovně [18]:

In memoriam. Dne 16. února jest tomu 10 let co skonal prof. Dr. Jan Deyl. Vzpomínáme si s lítostí při tomto smutném výročí na jeho snahy o založení samostatného českého okulistického časopisu, vzpomínáme si na jeho rozmluvy v nedělních dopoledních schůzkách na klinice, při nichž se často rozjasnila jeho milá tvář růžovými plány o vybudování nového Časopisu. Bohužel zůstaly tehdy snahy prof. Deyla jen vzdušnými zámky a jeho myšlenku se podařilo realizovati teprve za 10 let od jeho smrti. Těžko si dovede-

ZÁVODY MÜCKE-MELDER
VE FRYŠTÁTĚ SLEZSKO, ČSR.

*přinášejí zákonem chráněný
ideální stůl pro léky
a nástroje pro oční lékaře a
oční ambulatory.*

PRODEJNY A SKLADY:
Praha II., Jungmannova 21. – Brno,
Janská 7. – Liberec, Turnerská 31. –
Mor. Ostrava, Nádražní 3. – Opava,
Jákalská 12. – Bratislava, Župné nám.
2. – Olomouc, Palackého náměstí 2. –
Nový Jičín.

Ceníky a prospekty pojízdných periskopických stůlů, vyšetřovacích židlí i skříní na nástroje – skříní na brýle, operačních stůlů, kompletních zařízení čekárny moderního provedení z pochromovaných ocelových trubek na přání zdarma.

Obrázek 5. Reklama na ideální stůl pro léky, a nástroje pro oční lékaře a oční laboratoře dle dr. Štastníka

me představit radost jakou by byl býval měl při vyjití prvního čísla Československé Ophthalmologie. A právě vzpomínka na toto přání prof. Deyla, až nyní uskutečněné, nás do budoucnosti zavazuje, abychom si svůj časopis nejen udrželi, ale abychom jej postavili na takovou výši, na jaké on si jej představoval.

Velká část našich čtenářů jsou žáky prof. Deyla a jistě nejen oni, ale i všichni ostatní, kteří jej znají jen z jeho prací neb

vyprávění, věnuji dnes aspoň kratičkou chvíli vzpomínkám na profesora Deyla.

INZERCE A REKLAMY V 1. ČÍSLE ČASOPISU

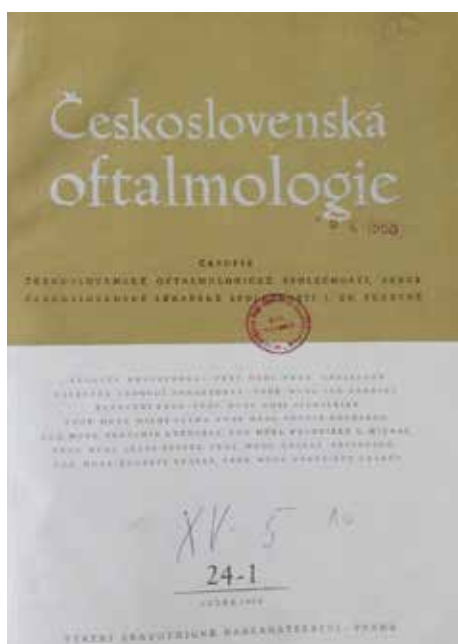
První číslo časopisu Československá oftalmologie obsahovalo taktéž celou řadu reklam vztahujících se k of-

Obrázek 6. Obálka časopisu VOL. IV. – 1948 ze které je zřejmé, že tento ročník vychází jako samostatná příloha Časopisu lékařů českých

Obrázek 7. IX. ročník našeho časopisu vychází opět samostatně v roce 1953

Obrázek 8. Obálka časopisu Československá oftalmologie ročník 24, číslo 1, Leden 1968

Obrázek 9. Obálka časopisu Česká a slovenská oftalmologie ročník 51, číslo 1, Únor/1995

talmologii. Jednu z nich s doprovodným textem uvádíme (Obrázek 5), [19].

Inserenti.

„Stůl pro léky a nástroje pro oční ambulateře a oční lékaře dle Dr. Štastníka, primáře očního oddělení všeobecné veřejné nemocnice v Mor. Ostravě. Nejmodernější okulisti sestavili pro ordinaci očních lékařů pomůcku, jež byla postrádána již dlouho v odborných kruzích, která odpovídá všem požadavkům dnešní léčby a hygieny. U tohoto, pro oční lékaře nezbytného stolu pro léky a nástroje odpadají veškeré přípravné práce, vyžadující vždy drahý čas, jakož i neustálé srovnávání kapacit lahviček a kelímků pro masť, jelikož tyto jsou vždy čisté pohotově připraveny k potřebě. Stůl opatřen jest dobrými zámky, uzávěr hermetický a jest připraven pro ordinaci v několika vteřinách. Stůl jest lehce pojízdný, což umožňuje jeho rychlé přemístění v ambulatoriích a v nemocničních sálech.

Vnitřní rozměry: Horní deska 70x50 cm, celková výška 80 cm. Otvíráním obou postranních uzavíracích dveří zdvihá se automaticky pohyblivá železná deska pro kelímky a lahvičky. Při zavírání obou dveří klesne tato deska opět dovnitř skříně. Vnitřní plochy obou uzamčitelných dveří potaženy jsou linoleem, slouží případně ku psaní. Pod horním dílem skříně umístěny jsou 2 uzamčitelné přihrádky. Celý stůl jest pojízdný na 4 kolečkách s kuličkovými ložisky. Na jedné ze 4 noh upevněn jest otáčivý držák na větší kelímky.

Všechny držáky kelímků a lahviček na pohyblivé desce, dále všechny pohyblivé části rukojeti a orámování obou uzavíratelných dveří, jakož i obě postranní trubkové rukojeti jsou jemně chromované. Veškeré ostatní části jsou stříkané bílým nitrolakem.

Seskupení a počet kapacit lahviček a kelímků na místě jest tento: 21 kusů kapacit lahviček 40 mm pr. uspořádáno ve 3 stupňovitých řadách na jemně chromované držákové základně; 4 držáky na kelímky pro masť 65 mm pr.; 2 držáky pro skleněné kasety o velikosti 210x130 mm a 160x100 mm; 3 držáky pro kelímky o 80 mm pr.; 6 držáků pro kelímky 50 mm pr.; 4 držáky pro kelímky 40 mm pr. – otevřený stůl jest 1460 mm dlouhý a 520 mm široký“.

Vydávání časopisu přerušila druhá světová válka – od roku 1938 do r. 1947 nevycházel. Po desetileté přestávce, zaviněné především nacistickou okupací, vychází v roce 1948 čtvrtý ročník časopisu. Vydávají a řídí: A. Gala, J. Kurz, B. Slavík, editor J. Kurz [20].

Od roku 1948 do roku 1953 vycházel časopis jako samostatná příloha Časopisu lékařů českých šestkrát ročně nákladem ČOS a za podpory ministerstva školství, věd a umění. Na Obrázku 6 je obálka časopisu VOL. IV. – 1948 ze které je zřejmé, že tento ročník vychází jako samostatná příloha Časopisu lékařů českých.

Obsah časopisu byl věnován nejen odborným tématům, ale také zprávám o nových knihách, vzpomínkám na hrdiny z řad oftalmologů, kteří položili svůj život ve 2. světové válce. Že začátky časopisu Československá oftalmologie nebyly lehké se můžete dovědět z komentáře J. Kurze [21]:

„Pamatujte si, založit nějaký časopis, to není tak těžké, ale je větší umění udržet jej na živu. Tak nějak mně odpověděl r. 1933 prof. Pelnář, když jsem mu při náhodném setkání na nemocničním dvoře, radostně oznamoval, že jsme vydali první číslo Československé oftalmologie. Jeho slova mne tehdy zamrzela. Ani slovíčko uznání, ani slovíčko povzbuzení z úst rutinovaného redaktora našeho nejstaršího lékařského časopisu. Vykládal jsem si je všelijak. Snad jsem v nich naivně viděl i zakrytou výtku přísného Catona, který nelibě nese, že zase jedna disciplína rozrušuje řady přispěvatelů „jeho“ časopisu. Častokrát jsem si tato slova pak připomenul a neuplynula ani příliš dlouhá doba, aby se potvrdilo, že byla pravdivá tak, jak byla řečena. Změna formy našeho státu, válečné události, úpadek vědecké práce na uzavřených klinikách byly pro náš mladý časopis příliš těžké rány.

Dnes, kdy svým čtenářům předkládáme nové číslo Československé Oftalmologie, je doba pro vydávání odborného časopisu ještě nepříznivější, ale potřeba je tak naléhavá, že nechceme litovat i žádných obětí, aby se udržel „na živu“. Začínáme sice chudě, ale jsme přece jen bohatší aspoň o zkušenosti“.

Teprve od roku 1953 začíná časopis vycházet opět samostatně, ne již pod křídly Časopisu lékařů českých. Vedoucím redakce byl prof. Kurz, časopis vycházel opět 6x ročně. Obálka časopisu je na Obrázku 7.

V roce 1968 bylo na obsahu časopisu znát náladu uvolnění a optimismu ve společnosti. V redakční radě zasedají Prof. V. Kadlecová, Prof. J. Vanýsek, Prof. E. Dienstbier, Prof. M. Klíma, Prof. R. Knobloch, Doc. V. Kožoušek, Doc. F.V. Michal, Prof. J. Šuster, Prof. V. Vejvodský, Doc. L. Veselý, Prof. F. Vrabec. Na Obrázku 8 je obálka časopisu z r. 1968. Zajímavé je sdělení o číslech našeho časopisu, které bylo uveřejněno v tomto roce:

Číslo o našem časopisu:

Tiskne se 950 výtisků, cca 850 prodejných. Prostřednictvím PNS je odebíráno 650 výtisků, Artie 135. Naše vojsko 10.

Jeden výtisk se prodává za 8,40 Kčs, ročně předplatné 50,40 Kčs. Náklad na číslo 16 270,- Kčs, na ročník 97 600,- Kčs, na předplatném se vybralo 33 684 Kčs, tedy (stát doplácí 2/3).

Odběratelé: 347 lékařů (tj. 65 % očních lékařů odebírá časopis), 225 institucí, 82 na vývoz.

Redakční rada se snaží udržet a zvyšovat odbornou úroveň časopisu, snaží se být pracovním, nikoliv jen reprezentativním útvarům. Časopis je především obrazem vědecké, tvůrčí práce autorů a aktivity členstva. K jeho aktualizaci a spojení se životem musí nutně přispívat široký kruh spolupracovníků, daleko širší, než je omezený počet členů redakce a tiskové komise. Prosíme proto naše čtenáře o spolupráci.

Nelze nechat stranou ani ekonomická hlediska, uvedená čísla mluví dosti jasně. Proto nepřekvapí, že R. R. bude přihlížet při prioritní publikaci prací i k tomu, zda autor je také předplatitelem časopisu a členem sekce.

Po rozdělení Československa se mění i název časopisu. Do roku 1994 vychází pod názvem Československá oftalmolo-

Obrázek 10. Web časopisu na samostatné doméně www.cs-ophthalmology.cz (anglická mutace)

Obrázek 11. Vylepšení vzhledu webu časopisu přidáním bannerů a vizuálů

Obrázek 12. Nový administrativní systém webu časopisu

Obrázek 13. Identifikace odborných článků pomocí DOI.

gie a od roku 1995 se název mění na Česká a slovenská oftalmologie. První číslo vychází v únoru roku 1995, kontinuita časopisu a číslování zůstaly zachovány. Obálka prvního čísla našeho časopisu s novým názvem je na Obrázku 9.

NOVÁ ÉRA ČASOPISU ČESKÁ A SLOVENSKÁ OFTALMOLOGIE

V roce 2012 byly zahájeny práce na samostatném webu časopisu a na samostatné doméně:

www.cs-ophthalmology.cz

O rok později, v roce 2013 byl web časopisu spuštěn, v té době pouze v anglické mutaci (Obrázek 10). Články byly ale stále primárně zobrazovány na webu

www.prolekare.cz

V roce 2016 bylo rozhodnuto o redesignu časopisu, aby lépe vyhovoval požadavkům na moderní vědecký časopis. Bylo ustanoveno, že nová verze časopisu bude dvojjazyčná, a to v plném rozsahu. Viditelnou změnou bylo vylepšení vzhledu přidáním bannerů a vizuálů, které posloužily ke zvýšení atraktivity časopisu (Obrázek 11).

Zároveň s novým webem byl vytvořen také zcela nový administrační systém, ukázka je na Obrázku 12. Nový web byl spuštěn na začátku léta roku 2018.

Současně s prací na novém webu byla zahájena intenzivní jednání se společností Meditorial, která zabezpečuje digitalizaci a indexování všech časopisů vydávaných v rámci ČLS JEP. Cílem jednání bylo převedení primárního umístění článků z webu www.prolekare.cz na nový web časopisu Česká a slovenská oftalmologie. Jednání byla úspěšně zakončena a od poloviny roku 2018 je primárním zdrojem dat už pouze nový web speciálně vytvořený pro náš časopis a web www.prolekare.cz slouží pouze jako záložní.

Se společností Meditorial, která administruje kontakt s indexačními servery jako je PubMed nebo Scopus, se podařilo prosadit některé důležité změny potřebné pro zvýšení prestiže časopisu a dosažení IF. Iniciativou naší odborné společnosti byl zprovozněn systém identifikace článků pomocí DOI, které jsou takto označovány od čísla 01/2018 (Obrázek 13).

I přes to, že rating časopisu v posledních pěti letech významně roste (citační index za 2 roky se v posledních 5 letech zvýšil z hodnoty 0,22 na 0,43, citační index za 4 roky pak z 0,3 na 0,7), tak v posledních letech se redakce potýká s problémem nedostatku kvalitních původních prací. K tomuto problému se na jaře tohoto roku rozvinula mezi přednosty univerzitních očních klinik a redakcí bohatá diskuze. V zásadě se všichni shodli na tom, že časopis se bez aktivní spolupráce s klinikami neobejde. Ostatně kde jinde než na univerzitních klinikách by měly vznikat kvalitní původní práce. Většina z nás si určitě přeje, aby časopis měl takovou kvalitu, že publikovat v něm by bylo pro tuzemské autory atraktivní. Proto se v tomto roce redakční rada časopisu významně rozšířila o řadu přednostů univerzitních očních klinik, kteří se zavázali k aktivnější spolupráci na dalším rozvoji časopisu.

Redakce bezplatně zajišťuje překlady přijatých článků do angličtiny a také provádí pro tištěnou verzi časopisu překlady článků zahraničních autorů do češtiny.

Cílem veškerého našeho snažení je dosáhnout v budoucnu IF. Je však nutné být realisty, neboť je to běh na dlouhou trať a vyžaduje to spojit naše úsilí k tomu, abychom se krok za krokem posouvali vpřed. Když naši předkové zakládali před 90 lety časopis, pevně doufali, že díky spolupráci všech bude tento časopis v krátké době naší chloubou. Tuto vizi je třeba stále naplňovat, neboť během těch dlouhých 90 let existence našeho časopisu byla její platnost opakovaně prokázána.

LITERATURA

1. Pitrová Š., Řehák J. 95. výročí založení Československé oftalmologické společnosti. *Cesk Slov Oftalmol.* 2022;78(1):11-17.
2. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:56-57.
3. *Cesk Oftalmol.* 1933;1, předmluva.
4. Kurz J. Prof. Dr. Roman Kadlický zemřel. *Cesk Oftalmol.* 1948;4:401.
5. Vejvodský V. Prof. MUDr. Bohuslav Slavík šedesátníkem. *Cesk Oftalmol.* 1948;4:395-399.
6. Šuster J. Prof. Dr. Anton Gala šestdesiatročný. *Cesk Oftalmol.* 1951;7:129-133.
7. Almanach k 200. výročí založení oční kliniky 1.LF a VFN v Praze. Praha: Maxdorf (2018) ISBN:978-80-7345-569-9.
8. Šťastník E. Solaesthinové oblužení ve velké oční chirurgii obzvláště u extrakcí katarakt. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:52-55.
9. Šimko S. Liečenie atrofie nervu zrakového s atropinom. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:112-113.
10. Šťastník E. Léčení atrofie optiku zlatem. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:114-115.
11. Reimová M. Léčení atrofí a zánětů zrakového nervu sírou. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:116-121.
12. Klauber E. Spojivkový lalok při operaci šedého zákalu. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:200-203.
13. Fuchs: Zlepšená anesthesie k operaci chalazia (Reimová). *Cesk Oftalmol.* 1933;1:224.
14. Zprávy čl. ústřed. péče o slepé v Praze 1933/15,16,19. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:58.
15. Globální metoda čtení. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:225-227.
16. Pedopathologický slovníček, nákladem spolku pro slabomyslné v Praze. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:227.
17. Kurz J. Prof. Dr. J. Deyl, narozen 26.VI.1855, zemřel 16.II.1924. *Cesk Oftalmol.* 1949;5:1-3.
18. Zprávy. In memoriam. *Cesk Oftalmol.* 1933; 1:131-132.
19. Inserenti. *Cesk Oftalmol.* 1933;1:58-59.
20. Řehák S., Řehák J. Historie oftalmologie. Supplementum. *Cesk Slov Oftalmol.* 2002;58:p.85.
21. Kurz J. *Cesk Oftalmol.* 1948;4.